Zirc, Kertész utca 7.
Lakóház
Helyi védelemre ajánlás
Szakértői vélemény

Koppány András
szakértő
műemléki épületkutatás (falkutatás),
műemléki érték dokumentálása
szakterületek, nyi.sz.: 21-0008

Zirc városának keleti felében, az arborétum közelében, a kolostor épületegyüttesétől délre elhelyezkedő utcában hosszú földszintes épület helyezkedik el. Első kissé kiszélesedő traktusa átalakított, renovált állapotban áll, ám a keskenyebb hosszan a telekmélybe futó helyiségsora megőrizte régi formáját. Egykori térszerkezete a kisebb átalakítások ellenére is alapjaiban megőrződött.
A ház két jól elkülönülő háromosztatú egységből és a hozzájuk kapcsolódó kiszolgáló gazdasági részből áll, utóbbi végén egy két boltozati osztatu hevederívvel elválasztott boltozott helyiségből. Az első „lakáshoz" tartozott az említett szélesebb északi helyiség (helyiségek). Mindkét konyha in situ teljes részletességgel megmaradt történeti szerkezet és mint ilyen kiemelt figyelmet érdemel, hiszen ez az épületrészlet még Zircen is – bár meglepően „sok" helyen megtalálható – pusztuló építmény. (A Dubniczay-Reguly házban sem maradt fenn végül a teljes helyreállítás befejezésének idejére jóllehet ott is legalább kettő található volt.) Az egykori nyílt tűzterű konyhákba később un. takaréktűzhelyet építettek, amelyek jellegzetes 19. századi, 20. század elei konstrukciók és amelyek használata a füstmentesebb konyhát szolgálta.
Az épület hátsó harmadában néhány helyiséget „modernizáltak" és azon a szakaszon a tetőtér is beépítésre került. E felújított részen a nyílászárók cseréjére is sor került. A többi helyen azonban megmaradtak a 19. század végére darálható asztalosszerkezetek. A födém a felújított részen kívül mindenütt eredeti. A padlás jól kiépített, un. padlástéglával burkolt tisztes építmény.
Az épületvég említett két boltszakaszos helyisége külön figyelmet érdemel. Masszív kialakítása esetleg műhely funkcióra utal.

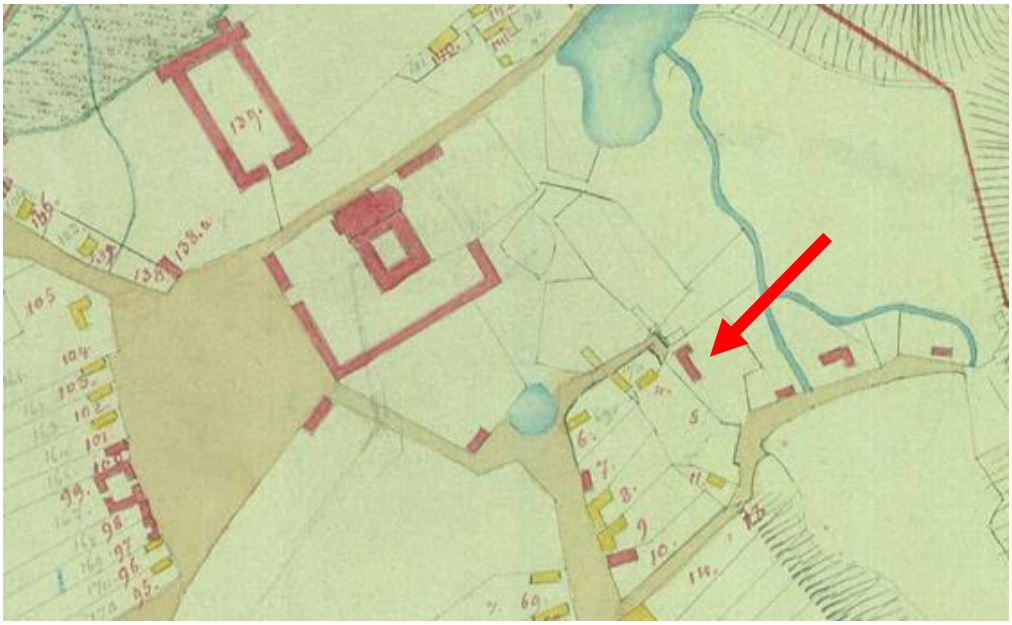
Összességében ezen épületnél is megállapíthatjuk, hogy Zirc építészettörténeti múltjának újabb értékes darabja, amely megőrzése érdekében kiemelten fontos védelme. Így **helyi védelembe vétele javasolt**, annál is inkább mivel a hasonló e korú épületek pusztulása országos szinten általánosan jellemző. Úgy tűnik Zirc e szempontból kivétel, hiszen újabb és újabb olyan épületek bukkannak fel (pl.: Zirc, Kossuth utca 9.), amelyek meglepő részletességgel őrizték meg történeti múltjukat és olyan részleteket, amelyek sok helyütt ma már nem láthatóak.

Az elmúlt 25 évben műemlékes kutatóként szakértőként munkálkodva tisztelettel javaslom az épület helyi védelembe részesítését, azt követően Építéstörténeti Tudományos Dokumentáció készítését, majd rövid szondázó falkutatását közvetlenül egy remény szerint bekövetkező helyreállítás előtt. Törekedni kell arra, hogy a modern lakásfunkciók mellett a lehető leg teljesebben őrződön meg az épület archaikussága. Ezek közül is kiemelten fontosnak tartom a legalább két periódusú konyhák teljes in situ részleteiben való megőrzését.

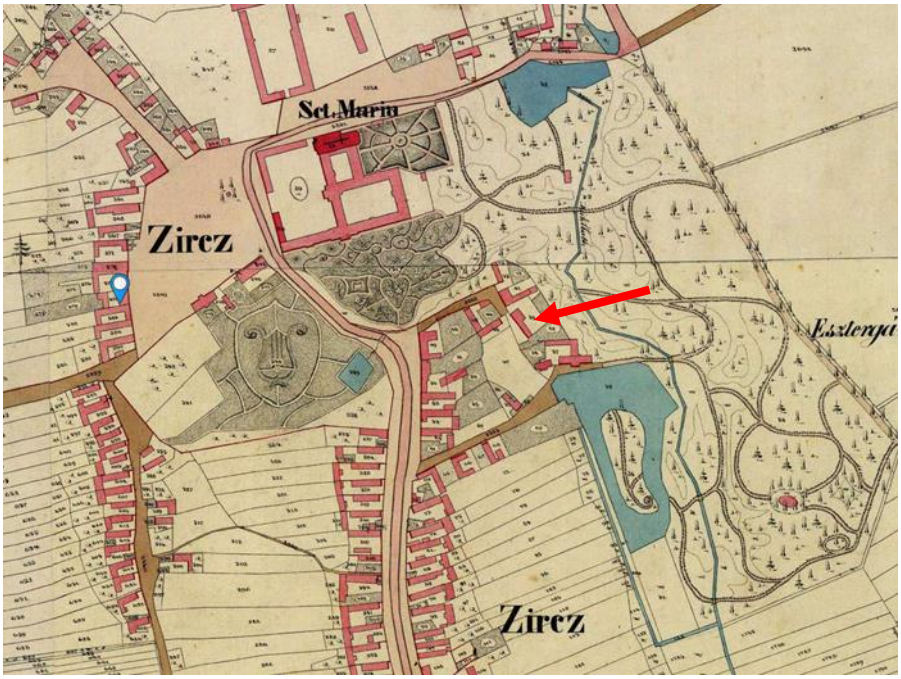
Budapest, 2020. szeptember 14.

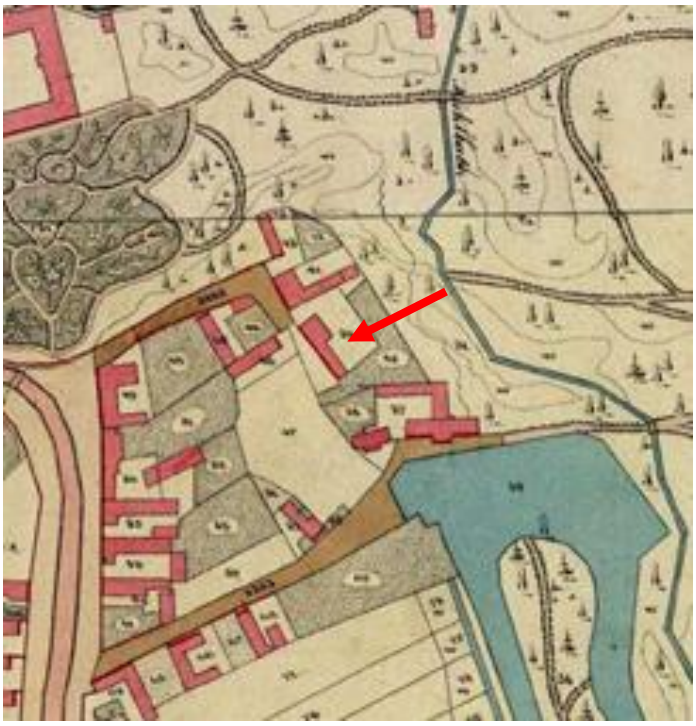
1. Az 1766-ban készült elnagyolt rajzon még nem szerepel az épület.

2. Az 1850 körüli kataszteri térkép az eddig ismert egyik legkorábbi ábrázolása az épületnek.

3. Az 1857-es kataszteri térképen az északi épületvég nagyobb a korábbinál, a jelenlegit formázza (felvethető, hogy a korábbihoz képest itt egy kibővítésről van szó az épület északi felén.

4. Az épület közelebbről.

5. Az 1862-es állapot jól mutatja az egykor nagyobb telken álló épületet.

Fotók

1-2. A hosszú épület udvari homlokzata, a nyílásrendszer alapvetően eredeti.

3. A két legjobb állapotban megmaradt ablak.

4. Padlásfeljáró és ajtó két keskenyebb ablakkal az épület udvari homlokzatán.

5. Az épület hátsó részén felújított épületrész.

6. Az épület hátsó része.

7-8. A raktárként használt két eredeti konyha a nehezen kivehető részletekkel.

9-10. Az épületvég boltozott terű helyisége.

11. Un. pipapántos ablak „zsanér” az asztalos szerkezetben, 19. század vége.

12. Az épületre jellegzetes régi zárszerkezet.

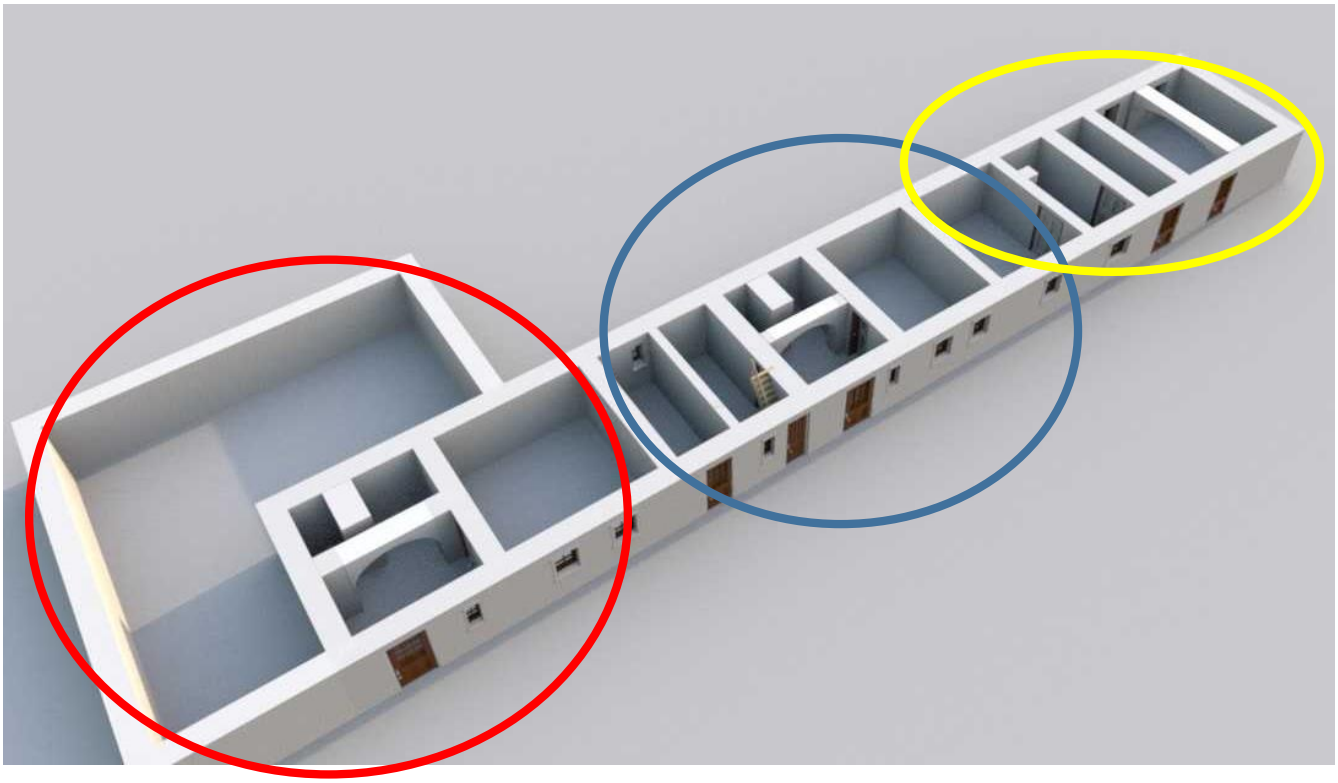

13. Az egyik konyha takaréktűzhelye.

14-15. Régi ablak és pánt az épület udvari homlokzatásról.

16. Alaprajzi vázlat (Kurtus János). Pirossal az első „lakás”, kékkel a második és sárgával a gazdasági rész. A kék-sárga metszetében elhelyezkedő szoba lakórész is lehetett.